

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการวิจัย

การศึกษานี้เป็นการศึกษาเชิงพรรณนา (descriptive study) เพื่อศึกษาการประเมินผล การปฏิบัติงานด้านสุขภาพจิตชุมชน ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย รวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม วิธีดำเนินการศึกษามีรายละเอียดดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษานี้ คืออาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านที่ปฏิบัติงาน ในเขตอำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย ที่มีรายชื่ออยู่ในทะเบียนประวัติของสำนักงานสาธารณสุข อำเภอเชียงแสน ในเดือนกรกฎาคม ถึงเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2549 จำนวน 927 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างในการศึกษานี้ คือ อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านที่ปฏิบัติงาน ในเขตอำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย ที่มีรายชื่ออยู่ในทะเบียนประวัติของสำนักงานสาธารณสุข อำเภอเชียงแสน ในเดือนกรกฎาคม ถึงเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2549 โดยมีขั้นตอนการคัดเลือกดังนี้

ขนาดกลุ่มตัวอย่างใช้สูตรยามานะ (Yamanac, 1973) ที่ความคลาดเคลื่อน .05 ดังนั้นจำนวนอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ที่ปฏิบัติงานในเขตอำเภอเชียงแสน จังหวัด เชียงราย มีจำนวน 927 คน ขนาดกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ควรมี 279 คน คำนวณจากสูตร ดังนี้

$$N = \frac{1 + Ne^2}{e^2}$$

เมื่อ

N คือ จำนวนประชากร

e² คือ ความคลาดเคลื่อนของกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งยอมให้เกิดความ

คลาดเคลื่อนไม่เกินร้อยละ 5

โดยกำหนดคุณสมบัติของกลุ่มตัวอย่าง คือ เป็นผู้ที่มีสติสัมปชัญญะสมบูรณ์ สามารถติดต่อสื่อสารรู้เรื่อง สามารถอ่าน ฟัง และพูดภาษาไทยได้ ยินดีเข้าร่วมในการศึกษา และเป็นผู้ที่มีประสบการณ์การปฏิบัติงานด้านสุขภาพจิตชุมชน

ในการเลือกกลุ่มตัวอย่าง ทำการคัดเลือกในแต่ละตำบล โดยกำหนดจำนวนกลุ่มตัวอย่าง ในแต่ละตำบลตามสัดส่วนจำนวนประชากรในแต่ละตำบล จากนั้นคัดเลือกโดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling) โดยวิธีการจับสลากตามบัญชีรายชื่อของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในแต่ละตำบล ดังนี้

ตำบลเวียง	มีจำนวนอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน จำนวน 152 คน ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 46 คน
ตำบลศรีคอนมูล	มีจำนวนอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน จำนวน 180 คน ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 54 คน
ตำบลโยนก	มีจำนวนอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน จำนวน 98 คน ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 29 คน
ตำบลป่าสัก	มีจำนวนอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน จำนวน 168 คน ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 51 คน
ตำบลบ้านแซว	มีจำนวนอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน จำนวน 160 คน ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 48 คน
ตำบลแม่เงิน	มีจำนวนอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน จำนวน 169 คน ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 51 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษานี้ เป็นแบบสอบถาม ประกอบด้วย 2 ส่วน

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลเพื่ออธิบายลักษณะของกลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยข้อมูลเกี่ยวกับเพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ย สถานะทางการเงิน ระยะเวลาที่ปฏิบัติงานเป็นอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน บทบาทหน้าที่อื่น และการได้รับการอบรมความรู้ด้านสุขภาพจิต ประกอบด้วยข้อคำถาม จำนวน 10 ข้อ

ส่วนที่ 2 ผลการปฏิบัติงานด้านสุขภาพจิตชุมชนของอาสาสมัครประจำหมู่บ้าน ที่ผู้ศึกษาสร้างขึ้นตามการทบทวนวรรณกรรมเรื่องการประเมินผลการปฏิบัติงานด้านสุขภาพจิตชุมชนของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ประกอบด้วยข้อคำถามจำนวน 28 ข้อ และ

แบ่งเป็นการปฏิบัติกิจกรรมด้านสุขภาพจิตชุมชนตามองค์ประกอบทั้ง 4 ด้านของการบริการสุขภาพจิต ดังนี้

1. ด้านการส่งเสริมสุขภาพ จำนวน 10 ข้อ
2. ด้านการป้องกันและควบคุมโรค จำนวน 5 ข้อ
3. ด้านการรักษาพยาบาล จำนวน 7 ข้อ
4. ด้านการฟื้นฟูสภาพ จำนวน 6 ข้อ

ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบเลือกตอบ โดยเลือกตอบว่า ปฏิบัติ หรือ ไม่ปฏิบัติ กิจกรรมนั้นๆ (ประคอง กรรณสูตร, 2542)

คำตอบ ปฏิบัติ หมายถึง การได้ทำกิจกรรมตามข้อความ

คำตอบ ไม่ปฏิบัติ หมายถึง การไม่ได้ทำกิจกรรมตามข้อความ

ทั้งนี้หากตอบว่า ไม่ปฏิบัติ ให้ระบุเหตุผลที่ไม่สามารถปฏิบัติได้

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

การศึกษารั้งนี้ ผู้ศึกษาได้ทำการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ดังนี้

การหาความตรงตามเนื้อหา (content validity) ผู้ศึกษานำแบบสอบถามการประเมินผลการปฏิบัติงานด้านสุขภาพจิตชุมชนของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน ประกอบด้วย พยาบาลจิตเวชที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลชุมชน จำนวน 2 ท่าน อาจารย์คณะพยาบาลศาสตร์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ สาขาการพยาบาลจิตเวช จำนวน 3 ท่าน พิจารณาตรวจสอบความครอบคลุมของเนื้อหาและความเหมาะสมของภาษาที่ใช้ แล้วนำมาคำนวณหาค่าดัชนีความตรงของเนื้อหา (content validity index [CVI]) โดยได้ค่าความตรงเท่ากับ 0.96

การหาความเชื่อมั่น (reliability) ผู้ศึกษานำแบบสอบถามการประเมินผลการปฏิบัติงานด้านสุขภาพจิตชุมชนของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ไปหาความเชื่อมั่น โดยนำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในเขต อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย ซึ่งมีลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 10 คน แล้วนำมาคำนวณหาค่าความเชื่อมั่นโดยใช้สูตรของ กูเดอร์-ริชาร์ดสัน 21 (Kuder-Richardson Formula 21 [KR-21]) โดยได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.79

การพิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่าง

การศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษานำโครงร่างการค้นคว้าแบบอิสระ ผ่านการพิจารณาจาก คณะกรรมการจริยธรรม คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และผู้ศึกษาจะได้ชี้แจง วัตถุประสงค์ของการศึกษา วิธีการเก็บข้อมูล ประโยชน์ที่ได้รับจากการศึกษาให้กลุ่มตัวอย่างทราบ และสอบถามความสมัครใจของกลุ่มตัวอย่างในการเข้าร่วมการศึกษา กลุ่มตัวอย่างมีอิสระและมีเวลาในการตัดสินใจ กลุ่มตัวอย่างมีสิทธิที่จะตอบรับ หรือปฏิเสธการเข้าร่วมวิจัยครั้งนี้ โดยไม่มีผลกระทบใดๆ ทั้งสิ้น การเสนอหรืออภิปรายข้อมูลในรายงานการศึกษาจะเสนอในภาพรวม ไม่ระบุชื่อของผู้ตอบที่เข้าร่วมศึกษา และนำมาใช้ประโยชน์ทางการศึกษาเท่านั้น นอกจากนี้ข้อมูลทุกอย่างจะเก็บเป็นความลับ เมื่อกลุ่มตัวอย่างยินดีให้ความร่วมมือในการวิจัยจึงดำเนินการรวบรวม ข้อมูลต่อไป

การรวบรวมข้อมูล

การศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาดำเนินการรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม ผู้ศึกษามีขั้นตอน ในการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. ผู้ศึกษาดำเนินการขอหนังสืออนุมัติจากคณบดี คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัย เชียงใหม่ถึงสาธารณสุขอำเภอเชียงแสน และผู้อำนวยการ โรงพยาบาลเชียงแสน เพื่อชี้แจง วัตถุประสงค์ของการศึกษา และเพื่อขออนุญาตรวบรวมข้อมูล
2. ผู้ศึกษาเข้าพบสาธารณสุขอำเภอเชียงแสน ผู้อำนวยการ โรงพยาบาลเชียงแสน หัวหน้าสถานีอนามัย และหัวหน้างานเวชปฏิบัติของ โรงพยาบาลเชียงแสน เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ ของการศึกษา และขออนุญาตในการเก็บรวบรวมข้อมูล
3. ผู้ศึกษาขอทะเบียนรายชื่อ ที่อยู่ ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านอำเภอ เชียงแสน จังหวัดเชียงรายทั้งหมดจากสำนักงานสาธารณสุขอำเภอเชียงแสน เพื่อใช้ในการสุ่ม กลุ่มตัวอย่าง
4. ผู้ศึกษาจัดประชุมผู้ช่วยเหลือคนไข้ที่ทำงานในศูนย์สุขภาพชุมชนหรือสถานี อนามัยของแต่ละตำบลซึ่งจะเป็นผู้เก็บข้อมูล เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ ลักษณะกลุ่มตัวอย่าง ข้อคำถามต่างๆ ในแบบสอบถาม และการตรวจความครบถ้วนสมบูรณ์ของแบบสอบถามจนเป็นที่ เข้าใจทุกคน

5. ผู้ศึกษาแจกรายชื่อกลุ่มตัวอย่าง และแบบสอบถามตามจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ได้ และเพิ่มรายชื่อกลุ่มตัวอย่างในแต่ละตำบล ตำบลละ 5 ราย เพื่อใช้แทนตัวอย่างในรายที่มีคุณสมบัติไม่ครบตามเกณฑ์
6. ผู้เก็บแบบสอบถามนำแบบสอบถามไปให้กลุ่มตัวอย่างตอบ เมื่อได้แบบสอบถามคืนมา ผู้เก็บข้อมูลจะนำมาตรวจสอบความครบถ้วนของข้อมูลถ้าไม่ครบผู้เก็บข้อมูลจะให้ผู้ตอบแบบสอบถามพิจารณาในการลงข้อมูลให้ครบ ในการศึกษาครั้งนี้ไม่มีผู้ปฏิเสธการเข้าร่วมการศึกษา
7. ผู้ศึกษานำแบบสอบถามมาตรวจสอบความครบถ้วน ความสมบูรณ์อีกครั้ง และนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ด้วยวิธีการทางสถิติที่กำหนด

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติเชิงพรรณนา (descriptive statistic analysis) โดยวิเคราะห์ด้วยโปรแกรม SPSS ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. ข้อมูลส่วนบุคคล แจกแจงความถี่ หาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
2. ข้อมูลการปฏิบัติงานด้านสุขภาพจิตชุมชนของอาสาสมัครประจำหมู่บ้าน แจกแจงความถี่ และหาค่าร้อยละ